

ἐγκεφάλου εἶναι τὰ μόνον δυνάμενα νὰ μετριάσωσι τὴν ἀχώριστον ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως δυστυχίαν. Ῥίψε εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Λεσπάρδην καὶ μετ' αὐτοῦ πάντας τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς ποιητάς, πλὴν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ τοῦ Θεοκρίτου· ἀντὶ μετ' ἀφυσικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν φαντασμάτων κυνήγα λαγῶν ἢ γυναῖκας, τρέχε, ἵππευε, κωπηλάτει, φύτευε λάχανα ἢ σχίζε ξύλα, κοπίαζε σωματικῶς καὶ ἀναπαύου πνευματικῶς, ὅπως βραδύτερον ἐπέλθῃ ἡ ὥρα, καθ' ἣν κατανοήσας τὸ ἄσκοπον τοῦ βίου καὶ τὴν κενότητα πάσης ἐλπίδος, θὰ ποθήσῃς βαθὺν καὶ ἀτελεύτητον ὕπνον καὶ ὡς ἐγὼ θ' ἀνακράξῃς, ὦ Νιρβανά ! »

Ὅτε ἔπαυσαν ἀντηχοῦντες εἰς τὰ ὠτά μου οἱ ἀπαίσιοι ἐκεῖνοι χρησμοὶ καὶ ἀνέτειλε μετ' ὀλίγον φαιδρὸς ἥλιος, φωτίζων πλὴν τῶν ἄλλων τὴν «Βασίλισσαν», ἐρχομένην νὰ σώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Σώστου, ἐπίστευσα ὅτι ἀπηλλαττόμην ἀπὸ κακοῦ ὀνείρου. Ἐκ τῶν συμβουλῶν τοῦ συνοδοιπόρου μου δὲν ἠκολούθησα κάμμιαν, ἀλλ' οὐδὲ δύναμαι, δυστυχῶς, νὰ βεβαιώσω ὅτι δὲν μετενόησα διὰ τοῦτο. Ἀνευρίσκων δὲ μετὰ πάροδον ὅλης εἰκοσιπενταετίας τὰς λησμονηθείσας ταύτας ὁδοιπορικὰς σημειώσεις ἄγομαι εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἐρωτήσω, ἂν ἡ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀναμφισβήτητος καὶ μεγάλη πρόοδος παρ' ἡμῖν τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ τηλεγραφικὰ δίκτυα, τὰ τηλέφωνα, οἱ τροχιόδρομοι, οἱ ἠλεκτρικοὶ λαμπτήρες, τὰ τεσσαράκοντα γυμνάσια, αἱ ὠδικαὶ λέσχαι, οἱ τρισχίλιοι τοῦ Πανεπιστημίου φοιτηταί, ἡ ἀκώλυτος λειτουργία τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν, αἱ μεγαλόσχημοι ἐφημερίδες, ἡ ἀντικατάστασις τῶν ληστῶν διὰ χρηματιστῶν, τὰ ἑξακόσια χιλιόμετρα σιδηροδρόμων καὶ τὰ ἰσάριθμα ἑκατομμύρια δημοσίου χρέους συνετέλεσαν κατὰ πολὺ εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν εὐτυχεστέραν τῆς τότε τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο ἐνδέχεται νὰ ἐξετάσωμεν ἐν προσεχεῖ ἡμῶν μελέτῃ.

Ε. Δ. Ροῦδης.

ΕΛΛΗΝ ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ

Ἡμῖν ἀκόμη μαθητῆς τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ Λυκείου, ὅτε κατὰ τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας ὁ διδάσκαλος, διακρινόμενος διὰ τὴν ἐνθουσιώδη φιλοπατορίαν του, ἐγείρων τὸν δείκτην—δηλαδὴ τὸ λεπτὸν ραβδίον, ὅπερ ἐχρησίμευεν εἰς ἐνδειξιν τῶν διαφόρων σημείων τοῦ γεωγραφικοῦ πίνακος, ἅμα δὲ καὶ ὡς πρόχειρον ὄργανον τιμωρίας τῶν ἀτακτούντων—πρὸς τὸν μέγαν ἀγγλικὸν χάρτην καὶ ἐπιθέτων τὴν ἄκρην

αὐτοῦ εἰς μέρος τι παρὰ τὰ δυτικά παράλια τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ἔνθα ἐσημειοῦντο διὰ παχέων γραμμάτων ἀγγλιστὶ αἱ λέξεις : Straight of Juan de Fuca, μᾶς ἔλεγε πάντοτε μὲ ἐπίσημον φωνήν : «Μὴ νομίζετε ὅτι αὐτὸς ὁ Ζουάν δὲ Φούκα εἶνε κανένας Ἰσπανός. Τὸν πορθμὸν αὐτὸν ἀνεκάλυψεν εἰς συμπολίτης σας, ὁ Ἰωάννης Φωκάς καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι παρεμόρφωσαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ὄνομα του ἐξ ἀγνοίας». Καὶ τὸ ὄμμα τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου ἤστραπτεν ἐκ λάμπεως ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, ἡμεῖς δὲ οἱ μικροὶ ἔνεοι καὶ κεχηνότες προσεπαθοῦμεν ν' ἀνυψώσωμεν τὰς κεφαλὰς ὑπεράνω τοῦ ἐπιμήκους μαθητικοῦ ἀναλογίου διὰ νὰ παρατηρήσωμεν κάλλιον τὸ ἀπομεμακρυσμένον ἐκεῖνο σημεῖον τῆς ὕδρογείου σφαίρας, ὅπου πρὸ τριῶν αἰώνων εἰς τολμηρὸς συμπατριώτης μας ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ πρῶτος, παλαίων μὲ τ' ἀτελῇ τότε μέσα τῆς ναυτιλίας κατὰ τῆς ὁργῆς ἀγνώστων καὶ ἀξένων θαλασσῶν καὶ ἠτύχησε ν' ἀποδώσῃ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα εἰς μίαν γωνίαν τῆς γῆς καθὼς ὁ Μαγγελάνος καὶ Βέριγγ καὶ ἡ χορεία τῶν λοιπῶν ἐνδόξων θαλασσοπόρων, συγχρόνων αὐτοῦ ἢ μεταγενεστέρων.

Ἐκτοτε ὅσάκις κατὰ τύχην ἀντίκρουζε χάρτην γεωγραφικὴν τὸ βλέμμα μου κατὰ προτίμησιν ἐφέρετο πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου καὶ ἀνεζήτει τὸν αὐτόθι σημειούμενον στενὸν πόρον, τὸν κείμενον μεταξὺ τῆς νήσου τοῦ Βαγκούδερ καὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου, τὸ παρὰ τὸ σημεῖον τοῦτο δὲ ἀναγραφόμενον ἔστω καὶ παραμεμορφωμένον ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος ναυτικοῦ μοι ἐνεποιεῖ ἀείποτε εὐχάριστον ἐντύπωσιν. Ἀντίθετον ὁμῶς ἐπροξενεῖτο ἐν ἐμοὶ αἶσθημα ὁσάκις, παρατηρῶν εἰς γεωγραφικοὺς χάρτας ἑλληνικοὺς, συνήντων τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος Φωκά στερεοτύπως παρηλλαγμένον ὑπὸ τὴν ἰσπανοφανῆ αὐτοῦ μορφήν· ἐθλιβόμην διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν περὶ αὐτοῦ ἀγνοίαν, ἥτις δὲν ἐπέτρεπε ν' ἀποδοθῇ ἡ ὀφειτὰ καὶ νομιμωτάτη αὕτη τιμὴ πρὸς τὴν μνήμην του παρὰ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀνελογιζόμην μετὰ δυσφορίας ὅτι οἱ ξένοι λαοὶ μεγαλοποιοῦσιν ἐξ ἐθνικῆς φιλαυτίας τὴν δόξαν τῶν ἔστω καὶ μετρίως εἰς τι στάδιον διαπρεψάντων ὁμοεθνῶν των, ἐνῷ ἡμεῖς πολλῶν ἐκ τῶν ἀξίων μνήμης καὶ τιμῆς ἡμετέρων ἀγνοοῦμεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Διὰ τοῦτο, ὅτε πρὸ τινος χρόνου βλέπων τοὺς κατὰ τὰ ἄλλα ἀξιολόγους νεωτάτους γεωγραφικοὺς χάρτας, οὓς χάριν τῆς μαθητιώσης νεολαίας ἐφιλοπόνησε καὶ ἐξέδωκεν ἀρτίως τὸ ἄριστον τῶν παρ' ἡμῖν ἐκδοτικῶν καταστημάτων, συνήντησα καὶ πάλιν διεστραμμένον καὶ ἀγνώριστον ὑπὸ τὴν ξενικὴν αὐτοῦ μορφήν τὸ ὄνομα τοῦ ἡμετέρου θαλασσοπόρου, ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ καταστήσω αὐτὸν δι' ὀλίγων βιογραφικῶν εἰδήσεων γνωστότερον εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον, ὅπως με-

τριασθῇ τοῦλάχιστον ἢ πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀκούσιος αὕτη ἀσέβεια.

Δυστυχῶς αἱ ἐρευνᾶί μου πρὸς περισυλλογὴν ἐκτενεστέρων βιογραφικῶν πληροφοριῶν δὲν ἐκαρποφόρησαν ἐνέκα τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως πηγῶν. Τὰ βιογραφικὰ λεξικά λίαν συνοπτικῶς ἀναφέρουσι περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις, τὰ βιβλία δὲ τὰ περὶ αὐτοῦ διὰ μακρῶν πραγμάτευθέντα, οἷον τὰ τοῦ Eyriès¹, τοῦ Fleurieu², τοῦ Purchas, ἐν ᾧ περιελήφθη καὶ ἡ ἐκθεσις τοῦ ταξιδίου του, παλαιὰ καὶ μὴ ἐν χρήσει ὄντα, δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὰς ἡμετέρας βιβλιοθήκας. Διὰ τοῦτο κατ' ἀνάγκην τὰς σημειώσεις θ' ἀρυσθῶ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἱερέως καὶ διδασκάλου τοῦ ἐν Βενετίᾳ Φλαγγεινικοῦ Φροντιστηρίου. Βιογραφῆται τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλλήνης. Εἰς τὸ περισπούδαστον τοῦτο πόνημα, ἐκδόθην ἐν Βενετίᾳ ἐν ἔτει 1843 καὶ τυχὸν τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς τοῦ νὰ μεταφρασθῇ ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Θωμάσαιου, ὁ φιλόπατρις συγγραφεὺς περιέλαβε τοὺς βίους τοῦ Φωκᾶ, τοῦ Κωνσταντίνου Γεράκη, χρηματίσαντος ἀντιβασιλέως ἐν Σιᾷ κατὰ τὸν 12^{ον} αἰῶνα (περὶ οὗ καὶ ἡμεῖς ἐν ἄλλῃ πραγματείᾳ θέλομεν εἰδικῶς διαλάβει), τοῦ περιφήμου Μαρῖνου Χάρδουρη, μηχανικοῦ ἐν τῇ αὐλῇ Αἰκατερίνης τῆς Β', τοῦ Μιχαήλ Φραντζῆ, διδάξαντος ἐν τῇ ἐν Λισσαβῶνι Πανεπιστημίῳ ὡς καθηγητοῦ, χρηματίσαντος δὲ καὶ διδασκάλου τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας Πέτρου, τοῦ Σπυρίδωνος Λαύζη, ὑπηρετήσαντος στρατιωτικῶς καὶ διπλωματικῶς ὑπὸ τὸν Μέγαν Φρειδερίκον, τοῦ Χωραφᾶ, τοῦ Μελίσσινοῦ, τοῦ Λοβέρδου, στρατηγῶν ἐν Νεαπόλει, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ μεγάλου ἱεροκλήρικος Μηνιάτη καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες διαπρέψαντες εἰς ποικίλα στάδια καὶ τὴν ἐλληνικὴν τὴν καταγωγὴν ἐτήρησαν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν τὴν πατρίδα ἐκλείσαν. Ἄλλως τε τὸ βιβλίον τοῦτο κατήντησε σήμερον σπάνιον καὶ δυσεύρετον, εὐχῆς ἔργον δὲ θὰ ἦτο ἂν τῇ γένναίᾳ χορηγία τέκνου πινός τῆς εὐάνδρου νήσου ἐκ τῶν παρασχόντων δείγματα τρανὰ φιλοπάτριδος ἐλευθεριότητος. ἀνετυποῦτο, συμπληρούμενον διὰ τῆς προσθήκης πῶν βιογραφιῶν τῶν μετέπειτα καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διαπρεψάντων Κεφαλλήνων, ὅπως εὐχταῖον ἐπίσης θὰ ἦτο καὶ ἄλλοι νὰ ἐμμενοῦντο τὸ

¹ Τοῦ Voyages de découvertes dans la partie septentrionale de l'océan Pacifique (Paris, 1807) καὶ τοῦ Abrégé de l'histoire générale des voyages (1820), ὡς ὀποθέτω.

² Οἱ Fleurieu βεβαίως θὰ ἀναφέρῃ τὸν Φωκᾶν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ συγγράμματος τοῦ Voyage autour du monde par Etienne, précédé d'une introduction historique, avec cartes et figures (Paris, 1798—1800), διότι τὸ γενικώτερον αὐτοῦ ἔργον Histoire Générale des navigations εὐμενὲν ἀνέκδοτον.

παράδειγμα τοῦ εὐπαιδευτοῦ κληρικοῦ, καταρτίζοντες καὶ δημοσιεύοντες συλλογὰς ἐπιμελῶς γεγραμμένων βιογραφιῶν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς ἰδιαίτερας τῶν πατρίδος, αἵτινες ἀποτελοῦσι πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν καθόλου ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν.

Κατὰ τὸν Μαζαράκη, λοιπόν, συλλέξαντα τὰς πληροφορίες τοῦ ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν ἐγγράφων, ὁ Ἰωάννης Φωκᾶς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰακώβου καὶ ἐγγενὸς τοῦ Ἑρμανουὴλ Φωκᾶ, γόνου τῆς ἱστορικῆς βυζαντινῆς οἰκογενείας φυγόντος μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου καὶ μεταβάντος πρῶτον εἰς Πελοπόννησον καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Κεφαλληνίαν, ἐν ᾧ οἱ ῥηθεῖς ἀδελφός του παρέμεινεν ἐν Πελοποννήσῳ, γενάρχης γενόμενος τῶν αὐτόθι καὶ ἰδίως ἐν Μάνῃ Φωκάδων¹.

Ὁ Ἑρμανουὴλ κατώκησεν εἰς τὸ παρὰ τὰ νοτιοανατολικά παράλια τερπνὸν διαμέρισμα τοῦ Ἑλίου πλησίον τῆς θέσεως Βαλεριάνου, ὅπου κεῖται νῦν καὶ τὸ ὁμώνυμον χωρίον αὐτόθι ὃ ἐγεννήθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ὁ Ἰωάννης, προσλαβὼν τότε καὶ τὸ ἐπώνυμον Βαλεριάνος, ὡς διακριτικὸν ἰσως τοῦ ἰδιαίτερου τοῦ οἰκογενειακοῦ κλάδου, καθὰ εἴθισται ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ ταῖς πολυμελέσιν οἰκογενεαῖς, καὶ ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ἀναφέρεται συνηθέστερον εἰς τὰ βιογραφικὰ λεξικά. Τὸ παρεπώνυμον δὲ Ἀπόστολος, ὑφ' ὃ ἐπίσης ἀναφέρεται εἰς αὐτὰ², ἦτο, ὡς εὐλόγως εἰκάζει ὁ Μαζαράκης, τὸ δεύτερον μέρος τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὀνόματος· ἐκαλεῖτο δηλαδή Ἰωάννης Ἀπόστολος, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Ἰωάννης Βαπτιστῆς, ὀνόματος εὐχρήστου τότε ἐν Κεφαλληνίᾳ. Πεπροικισμένος διὰ νοημοσύνης ἐκτάκτου, τολμηρὸς δὲ καὶ ριψοκίνδυνος τὸν χαρακτῆρα, ἐπεδόθη νεώτατος εἰς τὸ ναυτικὸν ἐπάγγελμα, εἰς ὃ ἀνέκαθεν κατ' ἐξοχὴν ἐπιδίδουσιν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἰσπανικαὶ κτήσεις ἔφθανον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μέχρι τῶν θαλασσῶν μας καὶ συχνάκις κατέπλεον εἰς τὰς νήσους πλοῖα ἰσπανικά, μετέβη διὰ τινος ἐξ αὐτῶν εἰς Ἰσπανίαν. Συχνὰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦσαν τὰ ταξείδια ἀνά τὸν Ὠκεανὸν μέχρι τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθεισῶν χωρῶν καὶ γενικὸς ὁ πυρετὸς τῆς ἐπισκέψεως τῶν θαυμασίων ἐκείνων τόπων, περὶ ὧν τόσα ἐλέγαντο μυθώδη καὶ ἀπίστευτα, ὃ δὲ ἡμέτερος ναυτικὸς χάρις εἰς τοὺς ἐπανειλημμένους αὐτοῦ πλοῦς τοιαύτην

¹ Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀπερροφήθη ὑπὸ τῶν ἐπιπροσθέτων πατρωνυμικῶν, κατὰ τὰ περὶ τοῦτο ἐθιζόμενα ἐν Λακωνίᾳ. Ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἔλκει τὸ γένος ὁ γνωστὸς ποιητὴς κ. Κορσονάκος.

² Valerianos (Juan de Fuca, surnommé Apostolos) ἐν τῇ Nouvelle Biographie Générale. Ἴδε καὶ Larousse ἐν τῇ λέξει Fuca (Juan de) «dont le vrai nom était Apostolos Valerianus».

ἀπέκτησεν ἐμπειρίαν καὶ τοιαύτας περὶ τὴν ναυτικὴν γνῶσεις, ὥστε ἡ ἰσπανικὴ κυβέρνησις διώρισεν αὐτὸν πλοηγὸν τῆς κατὰ τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας θαλασσίας αὐτῆς δυνάμεως. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ διετέλεσεν ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν, διαμένων δὲ ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του εἰς τὰς πλουσίας καὶ προσοδοφόρους ἐκείνας χώρας, συνέλεξε περιουσίαν σημαντικὴν, συνισταμένην εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας δουκάτων, κατὰ τὸ λέγειν του, εἰ καὶ ἡ μαρτυρία αὐτοῦ εἶνε ὅπως οὐν ὑποπτος, διότι εἶχε συμφέρον νὰ ἐξογκώσῃ τὴν περιουσίαν του μετὰ τὴν ἀπώλειάν της.

Ἐπεκράτει τότε ἡ ἀκάθεκτος πάλη μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Ἰσπανίας, προσερχομένη ἐκ τῆς ἀσπόνδου προσωπικῆς ἔχθρας μεταξύ τῶν ἡγεμόνων τῶν δύο χωρῶν, τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ καὶ Φιλίππου τοῦ Β'.

Οἱ ἀτρόμητοι ναῦται, οἱ καταναυμαχήσαντες τὸν *Ἀήττητον στόλον* τοῦ ἀγερώχου καὶ καχυπόπτου ἰσπανοῦ μονάρχου, τολμηροὶ ἄμα καὶ ἄπληστοι, ἐξ ἡμισείας ἥρωες καὶ ἐξ ἡμισείας πειραταί, ὡς οἱ ἡμίθεοι τῶν μυθικῶν χρόνων, πρῶτοι πρόδρομοι τοῦ μέλλοντος μεγαλείου τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ ἐμάστιζον καὶ ἐδῆουν τὰς εἰς τὸν νέον κόσμον ἰσπανικὰς ἀποικίας καὶ συνελάμβανον τὰ ἐπανακάμπτοντα εἰς τὴν Εὐρώπην χρυσοφόρα πλοῖα. Εἰς τῶν ὀνομαστῶν τούτων πειρατῶν ἦτο καὶ ὁ Κίβενδης, ὅστις, συλλαβὼν τὸν Φωκᾶν ἐπιστρέφοντα ἐκ τῶν Φιλιππίνων νήσων, ἐλθὺς στείχε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν. Ὁ Φωκᾶς ἠτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς Μαδρίτην ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ τύχῃ ἀποζημιώσεως παρὰ τῆς ἰσπανικῆς κυβερνήσεως, ὅτε ὁ ἀντιβασιλεὺς τοῦ Μεξικοῦ καθυπέβαλεν αὐτῷ πρότασιν, ἥτις ἀρμόζουσα εἰς τὸν τολμηρὸν καὶ ἐπιχειρηματικὸν χαρακτῆρα τοῦ Κεφαλλήνου ναυτικοῦ, τὸν ἐσαγήνευσε. Τοὺς εὐρωπαίους δυνάστας τοῦ νέου κόσμου κατεῖχε τότε τὸ πάθος καὶ ἡ ἄμιλλα τῶν ἀνακαλύψεων· ἄλλως τε ὁ χρυσὸς τῆς Περουβίας καὶ τοῦ Μεξικοῦ, ἐξαντλούμενος βαθμηδόν, δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν πλεονεξίαν τῶν ἀπλήστων καστιλιανῶν εὐπατριδῶν, οἵτινες διέσχιζον τὸν ἄγριον Ὠκεανὸν χάριν πλουτισμοῦ· πῶθος λοιπὸν φλογερὸς ἐξῆπτε τοὺς πάντας πρὸς ἀνεύρεσιν νέων τόπων καὶ ἡ φαντασία των ὠνειρεύετο ὅτι πρὸς τὰ βόρεια ἀνεξερευνήτα εἰσέτι μέρη τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου ἔκειντο χῶραι παρθένοι πλήρεις θησαυρῶν ἀνεκμεταλλεύτων. Ἀφ' ἐτέρου τὸ ζήτημα τῆς εὐχερεστερας συγκοινωνίας ἀπησχόλει πάντων τὰ πνεύματα. Ὁ περίπλους τῆς Ἀμερικῆς διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελλάνου ἦτο μακρὸς, ἐπίπονος καὶ κινδυνώδεις, καὶ ἀνεζητεῖτο ὁδὸς συντομωτέρα, συνδύουσα τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, διευκολύνουσα δὲ καὶ συντέμνουσα τὴν μεταξύ τῶν ἀμερικανικῶν κτήσεων καὶ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν συγκοινωνίαν. Ὁ Βαλβόας καὶ ὁ Κορτέζ εἶχον εἰς μάτην ἀναζητήσει τὴν τοιαύτην ὁδόν·

ἐπεκράτει ὁμῶς ἀμυδρά τις καὶ συγκεχυμένη εἰδησις περὶ τῆς ὑπάρξεως πορθμοῦ τινος λεγομένου τοῦ Ἀνιάν, ἀνακαλυφθέντος ὑπὸ τοῦ πορτογάλλου θαλασσοπόρου Κοστερεάλ, ὅστις πρὸ ἐνὸς περίπου αἰῶνος παραπλεύσας τὰ βορειοανατολικά παράλια τῆς Ἀμερικῆς, καὶ φθάσας μέχρι τοῦ στενοῦ τοῦ λεγομένου νῦν τοῦ Οὐδσιωνος, ἐξέλαθεν αὐτὸ ὡς τὴν ἀνζητούμενην ὁδόν, ἀλλ' ἀπολεσθεὶς κατὰ τὴν εἰς Πορτογαλίαν ἐπιστροφὴν του, δὲν ἐπρόφθασε νὰ δώσῃ σαφεστέρας ἐξηγήσεις καὶ πληροφορίας περὶ τῆς ἀνακαλίψεώς του. Τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ περιφήμου τούτου στενοῦ, περὶ οὗ ἱκανὸς ἐγένετο λόγος μεταξὺ τῶν γεωγράφων τῶν ἐπομένων δύο ἑκατονταετηρίδων, ἀνέθηκεν ὁ Ἀντιβασίλευς εἰς τὸν ἡμέτερον συμπατριώτην, ὅστις προθύμως ἀνέλαβε τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἐξέπλευσε μετὰ τριῶν πλοίων. Ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε, διότι οἱ ναῦται, πτοηθέντες ἐκ τῶν φοβερῶν θυελλῶν τῶν ἀγνώστων ἐκείνων μερῶν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ στασιάσαντες, τὸν ἠνάγκασαν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ. Ὁ γενναῖος Ἕλλην ὁμῶς δὲν ἀπεθαρρύνθη καὶ λαβὼν δευτέραν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ἀντιβασιλέως ἐξέπλευσε ἐκ τοῦ λιμένος Ἀκαπούλκου τὸ 1592 μετὰ δύο πλοίων φερόντων ἱκανώτερον καὶ εὐπεισθέτερον πλήρωμα καὶ διευθυνόμενος πρὸς βορρᾶν ἔφθασε μεταξὺ τῆς 47 καὶ 48 μοίρας βορείου πλάτους, ὅπου παρατηρήσας ἀγνώστον πόρον, εἰσῆλθε θαρραλέως ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἐπλευσεν ἐπὶ εἴκοσι ἡμέρας. Ὁ πόρος οὗτος ἦτο ἀνίσου πλάτους καὶ ἐγκατεσπαρμένος ἀπὸ διαφόρους μικρὰς γήσους. Τὸ πλάτος τῆς εἰσόδου ὑπελόγησε τριάκοντα μέχρι τεσσαράκοντα λευγῶν, παρατήρησε δὲ ὅτι τὸ ἀκρωτήριον, εἰς ὃ ἀπέληγε τὸ ὄρειον τοῦ στομίου μέρος, ἦτο λίαν ὑψηλὸν καὶ ἀπόκρημνον. Ὁ Φωκᾶς ἀπέβη πολλάκις εἰς τὴν ξηρὰν, ἥτις ἐφάνη αὐτῷ λίαν εὐφορος καὶ πλουσία καὶ ὅπου συνήντησεν ἀγρίους κατοίκους ἐνδεδυμένους δέρματα ζῶων, ἀφοῦ δὲ προχωρήσας ἐπίστευσεν ὅτι ὁ πόρος ἦγε τῷ ὄντι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ περιδύητον καὶ περιζήτητον στενὸν τοῦ Ἀνιάν, ἐπέστρεψε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τὸ μὲν ὅπως ἀναγγείλῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὸν Ἀντιβασιλέα τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀνακάλυψιν, τὸ δὲ διότι ἐφοβεῖτο τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἄγριων, καθ' ὧν δὲν εἶχε δυνάμεις ἐπαρκεῖς πρὸς ἀντίστασιν.

Ἀλλ' ὁ τολμηρὸς θαλασσοπόρος δὲν ἔλαβε τὴν προσδοκωμένην γενναίαν ἀμοιβήν. Οἱ Ἰσπανοί, οἵτινες ἔδειξαν τοιαύτην ἀχαριστίαν πρὸς τὸν Κολόμβον, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ φανῶσι δικαιοτέροι πρὸς τὸν Φωκᾶν. Διὸ ἀφοῦ ἐπὶ διετίαν ἔμεινεν εἰς Μεξικόν, ἐμπαιζόμενος δι' ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως, μετέβη τέλος εἰς Μαδρίτην ἐλπίζων ὅτι ἡ ἰσπανικὴ αὐλὴ καὶ ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις, ἀναγνωρίζουσα τὰς προγενεστέρας πολυτελεῖς ὑπηρεσίας του καὶ τὰς προσφάτους διὰ τῆς

ανακαλύψεως του εκδουλεύσεις, θά ἤμεινον αὐτὸν γενναίως. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μητροπόλει τὴν αὐτὴν συνήνησεν ἀδιαφορίαν καὶ ἀχαριστίαν καὶ ἀφοῦ ἐπὶ ἀρετὸν διάστημα ἐπλανήθη διὰ κενῶν ὑποσχέσεων, ἀπεφάσισε, προθεθικῶς ἤδη τὴν ἡλικίαν, νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν γενέθλιον γῆν ὅπως περὰν αὐτόθι ἐν ἀναπαύσει τὸν βίον. Διερχόμενος ὁμοῦς ἐκ Φλωρεντίας, ἐσχετίσθη μετὰ τινος Ἀγγλοῦ ὀνόματι Δούγλα, μεθ' οὗ μετέβη εἰς Βενετίαν, αὐτόθι δὲ διὰ μέσου τοῦ Δούγλα ἐγνώρισε τὸν Μιχαὴλ Λόκ, ἕτερον Ἀγγλὸν χρηματίσαντα πρόξενον εἰς Συρίαν καὶ εὐρισκόμενον κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν Βενετίᾳ δι' ὑποθέσεις του.

Συνδεθεὶς διὰ στενῆς φιλίας μετὰ τοῦ Λόκ ὁ ἡμέτερος θαλασσοπόρος ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ ταξειδίου καὶ τῆς ἀνακαλύψεως του, βαρέως δὲ φέρων τὴν πρὸς αὐτὸν ἀστοργὸν συμπεριφορὰν τῶν Ἰσπανῶν καὶ δικαίως μνησικακῶν, προέτεινε τῷ Λόκ νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ κυβερνήσει του ὅπως ἀνατεθῇ αὐτῷ ἀποστολὴ καὶ τῷ χορηγηθῶσι τὰ μέσα διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς Ἀγγλοὺς εἰς τὰς ἀνακαλυφθείσας νέας πλουσίας χώρας καὶ καταστήσῃ αὐτοὺς κυρίους τῆς σημαντικῆς ἐκείνης διόδου. Τὰ αἰτήματα τοῦ Φωκᾶ ἦσαν μετριώτατα, διότι ἐζήτει μόνον ἐν πλοῖον τεσσαράκοντα τένων καὶ ἐν ἄλλο μικρότερον, ὑπισχνεῖτο δὲ δι' αὐτῶν νὰ διαβῇ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὠκεανοῦ εἰς τὸν ἄλλον ἐν διαστήματι τριᾶκοντα ἡμερῶν. Ἡ Ἀγγλία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τὰ σκῆπτρα τῆς περιουσιότητος καὶ δέκτιδος Ἐλισάβετ διετέλει ἐν ὀργασμῷ προόδου, ἐξυμῶτο δὲ τότε ἐν αὐτῇ ἡ ἰδέα τῆς ἐν ἀμίλλῃ πρὸς τὴν Ἰσπανίαν κατακτήσεως μακρυνῶν ὑπερωκεανείων χωρῶν. Διὸ ὁ Λόκ μετὰ χαρᾶς ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν καὶ ἔγραψε πάραυτα πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῆς βασιλείας, ἀνακοινῶν τὰς προτάσεις τοῦ ἑλληνος θαλασσοπόρου καὶ ζητῶν ἑκατὸν λίρας στερλίνας διὰ τὴν δαπάνην τῆς μεταβάσεως τοῦ Φωκᾶ εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως συνεγνωθῇ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς ἀγγλικῆς αὐλῆς.

Δυστυχῶς ἔνεκα ἄλλων διπλωματικῶν ἀνωμαλιῶν, ἀπασχολουσῶν τότε τὴν Αὐλὴν ταύτην, ἡ ἀπάντησις ἐβράδυνε παλὺ καὶ ὁ Φωκᾶς βαρυνθεὶς, ἀπῆλθεν ἐκ Βενετίας εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα μετὰ πολυετῇ ἀπουσίᾳ. Ἐκεῖθεν ὁμοῦς δὲν ἔπαυσε διατηρῶν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ φίλου του καὶ ἐλπίζων ὅτι αἱ προτάσεις του ἤθελον γίνεαι ἀποδεχταί.

Ἐν τῇ συντόμῳ βιογραφίᾳ τῇ περιεχομένῃ εἰς τὸ Dictionnaire du XIXe Siècle τοῦ Larousse (ἐν λέξει Foca), ἀναφέρεται ὅτι ὁ Φωκᾶς συνήντησεν μετὰ τοῦ Λόκ ἐν Αἰνῶνι κατὰ τὸ ἔτος 1596. Ἀγνοῶ πόθεν ἐλήφθη ἡ τοιαύτη πληροφορία, ἀλλ' ἐπειδὴ φαίνεται ἀπίθανόν ὅτι ὁ Φωκᾶς, ἐπιστρέφων ἐξ Ἀμερικής, εὐρέθη εἰς Αἰνῶνι, ἠκολούθησα ὡς πιθανώτεραν τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Μαζαράκη, ὅστις ἀρυσθεὶς τὰς πληροφορίες του ἐκ τῶν παλαιότερων βιογράφων τοῦ Φωκᾶ καὶ μετὰ ἐπιστάσεως βασανίσας αὐτάς, εἶνε μάλλον ἀξιόπιστος. Ὅτι ἡ

ἑτοιμος ἦτο ὁ ἀκαταπόνητος ἀνὴρ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ νέους μακρυνούς καὶ κινδυνώδεις πλοῦς εἰς ἀπώτατα καὶ ἄγνωστα πελάγη. Μόλις κατὰ τὸ 1602 ὁ Λόκ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν τῆς ἀγγλικῆς αὐλῆς καὶ διεκπεραιώσας ἐν τάχει τὰς ἐν Βενετίᾳ ὑποθέσεις του, ἀνεχώρησεν εἰς Κεφαλληνίαν ὅπως παραλάβῃ τὸν Φωκᾶν καὶ ἀπέλθωσιν ὁμοῦ εἰς Ἀγγλίαν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου του. Ἀλλὰ φθάσας εἰς Ζάκυνθον ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ φίλος του, καταβλήθεις ὑπὸ τοῦ γήρατος καὶ τῶν κακουχιῶν, ἦτο ἐτοιμοθάνατος, τῷ ὄντι δὲ μετ' ὀλίγον ἐξεμέτροσε τὸ ζῆν, εὐτυχήσας τοῦλάχιστον νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν τῷ μεσῷ τῶν φίλων καὶ τῶν οἰκείων του. Ὁ Λόκ τότε μετέβη εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἐκεῖ ἐδημοσίευσεν περιγραφὴν τοῦ ταξιδίου καὶ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Φωκᾶ, ἀπομνημονεύων ὅσα οὗτος εἶχεν ἀνακοινώσει αὐτῷ. Ἡ δημοσίευσίς αὕτη ὠφέλησε μὲν ἀφ' ἐνὸς τὴν μνήμην τοῦ ἡμετέρου θαλασσοπόρου, διότι κατέστη δι' αὐτῆς γνωστὴ ἡ ἀνακάλυψις του καὶ διεσώθη παρὰ ταῖς μεταγενεστέροις τὸ ὄνομά του, ὅπερ ἄλλως ἤθελεν ἀπολεσθῆ ἔνεκα τῆς ζηλοτύπου ἐχεμύθειας τῆς ἰσπανικῆς αὐλῆς· δυστυχῶς ὅμως τόσον ὑπερβολικῶς παρεστάθη ἡ ἀνακάλυψις, τόσα μυθώδη καὶ ἀπίστευτα περιείχεν ἡ περιγραφή, ὥστε ἐζημιώθη τὰ μέγιστα ἡ ὑπόληψις τοῦ Φωκᾶ, ὅτε κατόπιν δι' ἀκριβεστέρων ἐρευνῶν καθωρίσθησαν τὰ πράγματα. Ὁ Φωκᾶς ἐν πρώτοις εἶχεν ὑποπέσει εἰς πλάνην ἐκλαθὼν ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν ζητουμένην ὁδοὺν μεταξὺ τῶν δύο ὠκεανῶν, ἐνῷ ἀνεῦρε μόνον τὸν πορθμὸν τὸν φέροντα τὸ ὄνομά του, τὸν κείμενον μεταξὺ τῆς νήσου Βαγκοῦδερ καὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου. Ἐπλανήθη ἐπίσης κατὰ μίαν μοῖραν καὶ ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τοῦ πορθμοῦ καὶ ὡς πρὸς τὸ πλάτος αὐτοῦ, ἀφοῦ τοῦτο δὲν ἔχει κατὰ τὸ στόμιον ἑκτάσιν τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα λευγῶν, ἀλλὰ μόνον δώδεκα ἕως δεκατεσσάρων, κατὰ τὰς γενομένας ἐν ἔτει 1788 παρατηρήσεις ὑπὸ τοῦ ἐπισκεφθέντος τὰ μέρη ταῦτα ἀγγλοῦ πλοιάρχου Mears. Καὶ τὰ μὲν λάθη ταῦτα, μέλλῃ τὴν αὐστηρότητα, μεθ' ἧς ἐξεφράσθη περὶ αὐτῶν βραδύτερον ὁ Βαγκοῦδερ, δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὰς ἀτελεῖς γεωγραφικὰς καὶ ναυτικὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς κατ' ἣν ἐξετέλεσε τὸ ταξίδιον ὁ Κεφαλλην ναυτικός. Ἀνεξήγητος ὅμως θ' ἀπέβαινεν ἡ διὰ τῆς μυθώδους περιγραφῆς τοῦ πλούτου τῶν χωρῶν, ὅς ἀνεκάλυψε, καὶ τῶν ἐπιχευμένων δῆθεν εἰς αὐτὰς ἀφθόνων θησαυρῶν χονδροειδὲς ἀπάτη τοῦ κοινῶς, ἂν δὲν ὑπῆρχον βάσιμοι διαταγμοὶ περὶ τῆς γνησιότητος τῆς δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Λόκ ἐκθέσεώς του, καθὰ καὶ αὐτὸς ὁ προρρηθεὶς βιογράφος του Fleuriou εἰκότως παρετήρησεν. Ἴσως, ὡς εἶνε φυσικόν, ὁ Φωκᾶς παρέστησεν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον τὰς ἐκ τῶν ἀγνώστων ἐκείνων χωρῶν ἐντυ-

πώσεις του, ὅπως κεντρίσῃ διὰ μέσου τοῦ φίλου του τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἀγγλῶν καὶ ἐπιτύχῃ τὴν παθητὴν ἀποστολήν, δι' ἧς ἤλπιζε νὰ ἐκνοποιηθῇ ἐκδικούμενος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν Ἰσπανῶν διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀδίκον διαγωγήν τῶν. Ἀλλ' ὅτε ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ Λόκ ἡ ἐπ' ὀνόματί του διήγησις, ὁ Φωκᾶς δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν, ὡς δὲ λίαν ὀρθῶς εἰκάζει ὁ Μαζαράκης, ὁ ἀγγλος φίλος τοῦ σκοπίμως ἐμεγαλοποίησε τὰς ὑπερβολικὰς ταύτας περιγραφὰς ἐκ λόγων φιλοπατρίας, ὅπως παρὰ κινήσῃ τοὺς συμπατριώτας του διὰ τῆς ἰδέας τοῦ ἀμέσου ὕλικου κέρδους νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν καὶ τὴν κατάκτησιν τῶν ἀγνώστων τῆς γῆς χωρῶν, ἔργον, ἐξ οὗ ἠρῶντο καὶ ἰσχύον καὶ εὐημερίαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἄλλοι λαοί, Ἰσπανοί, Πορτογάλλοι καὶ Ὀλλανδοί.

Ἐν ταῦταις ἡ δημοσίευσίς τοῦ Λόκ παρήγαγε μεγάλην αἰσθησίν. Ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀκμάσας συγγραφεὺς ἀγγλος Σαμουήλ Ριτ-chas περιέλαβε τὸ ταξείδιον τοῦ Φωκᾶ εἰς τὴν τετράτομον αὐτοῦ συλλογὴν, τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1625. Πολλοὶ δὲ γεωγράφοι, καὶ οἱ ὀνομαστὶ ὑπὸ τοῦ Μαζαράκη ἀναφερόμενοι Delisle, Buache, Darymple, ἐσημείωσαν εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας τῶν τὸν ἀνακαλυφθέντα πορθμὸν, ἀποκαλέσαντες τὸ μὲν στόμιον αὐτοῦ πορθμὸν τοῦ Φωκᾶ, τὸ δὲ ἐνδότερον καὶ εὐρύτερον μέρος θάλασσαν τοῦ Φωκᾶ. Πλὴν αὐτῶν ἐξετυπώθησαν καὶ πίνακες παριστάνοντες ἰδιαιτέρως τὰς γενομένας παρὰ τοῦ Φωκᾶ ἀνακαλύψεις, εἰς δὲ τῶν πινάκων τούτων ἐκδοθεὶς ἐν Βενετίᾳ ἐσώζετο μέχρι ἐσχάτων ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς τῶν ἀπογόνων του.

Ἀλλ' ὁμῶς καὶ μετὰ τὸν γενόμενον θόρυβον πολλοὶ ὑπῆρχον οἱ ἀμφιβάλλοντες οὐ μόνον περὶ τῆς σημασίας τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Φωκᾶ, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀνακαλυφθέντων παρ' αὐτοῦ μερῶν. ἐδέησε δὲ νὰ παρέλθωσι δύο περίπου αἰῶνες ἕως ὅτου ἐξερευνηθῶσι τελειότερον τὰ μέρη ταῦτα καὶ καθορισθῇ ἐπακριδῶς ἡ σημασία τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Φωκᾶ. Ἡ τιμὴ τῆς τοιαύτης ἐρεῦνης ἀνήκει εἰς τοὺς ἀγγλους ναυτικούς. Πρῶτος ὁ πλοίαρχος Meares, καθὰ προανέφερα, ἐπεσκέφθη τὸ πολυθύλητον αὐτὸ στενὸν καὶ διώρθωσέ τινας ἀνακριθείας, εἰς ἃς εἶχεν ὑποπέσει ὁ ἡμέτερος θαλασσοπόρος. Μετ' αὐτὸν ἐπεσκέφθησαν καὶ ἄλλοι τὰ μέρη ταῦτα, ἕως ὅτου τὸ ἀγγλικὸν ναυαρχεῖον ἀνέστηκεν ἐπισήμως τὴν ἐξερεύνησιν εἰς τὸν περιώνυμον Βαγκουῆερ, εἰδικῶς συστήσαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐξετάσῃ τὸ στενὸν τοῦ Φωκᾶ. Ὁ Βαγκουῆερ, ὅστις εἶχεν ἤδη συνοδεύσει τὸν κλεινὸν Κούκ κατὰ τὸ δεύτερον αὐτοῦ καὶ τρίτον ταξείδιον, ἀπῆρε μετὰ δύο πλοίων καὶ πολλὰ παθῶν κατ' ἀρχὰς ἐκ τῶν νόσων καὶ τῶν τρικυμιῶν, ἠδυνήθη τέλος κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1792 νὰ

ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν. Ἀνευρών τὸ περίφημον στενὸν εἰσεχώρησεν ἐντὸς αὐτοῦ, τὸ διέπλευσε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἐτέρας ἁκρας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ἐξακριβώσας οὕτω ὅτι ὁ πόρος αὐτός ἀπεχώριζε μόνον τὴν νῆσον τὴν φέρουσαν ἑκτοτε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τῆς ἀμερικανικῆς ἀκτῆς καὶ καταδείξας φαντασιώδη τὴν ὑπαρξίν ἐσωτερικῆς ἐν τῇ ἡπείρῳ θαλάσσης. Ἐπανακάμψας εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος¹, ἡσχολήθη ἀμέσως εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἡμερολογίου του, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε νὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς πέρας, καθότι ἐξαντληθεὶς ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ ἐπιπόνου του ταξειδίου κόπων ἐτελεύτησεν ἐν ἔτει 1798. τὸ δὲ ἡμερολόγιον αὐτοῦ ἀπεπεράτωσε καὶ ἐξέδωκεν ὁ ἀδελφός του τυνεργασθεὶς μετὰ τοῦ πλοιάρχου Πάτζετ ὑπὸ τὸν τίτλον : A voyage of the discovery to the North Pacific Ocean and round the World, ἐν Λονδίνῳ εἰς τρεῖς τόμους μετ' ἄτλαντος. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μετεφράσθη καὶ γαλλιστὶ ὑπὸ τῶν Demeunier καὶ Morellet καὶ ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τὸ ἐπόμενον ἔτος 1799, ἀκολουθῶς δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Henry ἐν ἔτει 1802.

Ὁ Βαγκουῆερ ἐν πολλαῖς ἐκάκισε καὶ ὀριμέως ἠλεγξε τὸν ἡμέτερον θαλασσοπόρον διὰ τὰς ἀνακριθείας του καὶ ὡς πρὸς τινὰς μὲν ἐξ αὐτῶν αἱ ἐπιτιμήσεις του εἶνε δίκαιαι· ἀλλ' εἰς ἄλλα ἔπρεπε νὰ φανῇ ἐπιεικέστερος, τοσούτω μᾶλλον ὅσῳ καὶ αὐταὶ αἱ τῶν αὐτοπτῶν γεωγράφων παρατηρήσεις καὶ μαρτυρίαι ὑπόκεινται εἰς παραδόξους ἀντιφάσεις καὶ ἀμφισβητήσεις. Οὕτω τὸ ἄκρωτήριον ἐκεῖνο τὸ βραχὺ ὄρος, τὸ ὁποῖον συνήντησεν ὁ Φωκᾶς κατὰ τὸ ἀντίπεραν μέρος τοῦ στομίου τοῦ φερωνύμου πορθμοῦ του, παρατήρησε καὶ περιέγραψεν ἀπαραλλάκτως καὶ ὁ ὀλίγον πρό τοῦ Βαγκουῆερ ἐπισκεφθεὶς τὸ στενὸν πλοίαρχος Mears καὶ ὁμοίως ὁ Βαγκουῆερ αὐτός, διαψεύδων ἀμφοτέρους, λέγει ὅτι τὸ ἄκρωτήριον αὐτὸ ἔχει σχῆμα κοινὸν καὶ ὁμαλὸν καὶ οὐδόλως ἐφελκύει τὴν προσοχὴν διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ θέας.

Ἐν τούτοις ὁ Βαγκουῆερ ἀφῆκεν εἰς τὸν ἐξερευνηθέντα παρ' αὐτοῦ πορθμὸν τὸ ὄνομα τοῦ Φωκᾶ, σεβόμενος τὰ καθεστῶτα. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τινὰς τῶν νεωτέρων γεωγράφων τὸ ἀπῆλειψαν ἐκ τῶν χαρτῶν των, ἄφ' οὗ ἐκ τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν καὶ ἀνακαλύψεων ἐμειώθη ὅπως ὅποτε ἡ σημασία τοῦ ταξειδίου τοῦ Ἑλλήνος, ἐφ' ᾧ δικαίως ὁ Μαζαράκης ἔγρα-

¹ Χάριν περιεργείας σημειῶ ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ταύτην ὁ Βαγκουῆερ, προσορμισθεὶς εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἀγίας Ἑλένης, παρατήρησε πρῶτος τὸ περίεργον φαινόμενον τῆς κατὰ μίαν ἡμέραν διαφορᾶς τῆς ἀριθμητικῆς τοῦ χρόνου, τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς ἡμερησίου περιστροφῆς τῆς γῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του αὐτὸς ἐσημείου τὴν 6 Ἰουλίου, ἐνῶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἡρίθμουν τὴν 5 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

φεν εἰς τὴν διαγραφίαν αὐτοῦ: «Αἱ ἐπωνυμίαι τοῦ στεναῦ τοῦ Φωκά
καὶ τῆς θαλάσσης τοῦ Φωκά ἐφυλάχθησαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα, ἕως οὗ
ἢ συνήθης ἀδικία ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κολακεία τῶν Γεωγράφων ἔκρινεν
ἄξιον νὰ τὰς ἀφαιρέσῃ διὰ νὰ ἐπιθεσθῇ τὰ ὀνόματα μεταγενετέρων θα-
λάσσοπόρων, οἵτινες ἀνήκουν εἰς πολυδύναμον ἔθνος. Οὔτε φροντίζου-
σιν οἱ κύριοι Γεωγράφοι ὅτι οἱ μεταγενέστεροι, ἑὰν ἔκχωρον ἀκριβεστέ-
ρας περιγραφάς, ὠδηγήθησαν ὁμῶς ἀπὸ τὰς κακουχίας καὶ κινδυνώδεις
ἐπιχειρήσεις τῶν πρώτων ἐφευρετῶν καὶ ὅτι διὰ τὴν πρόσδον τοῦ φω-
τισμοῦ, εἶχον ἄφθονα τὰ μέσα τῆς θαλάσσοπλοΐας.» Εὐτυχῶς οἱ ἀδι-
κήσαντες τὸν Φωκᾶ ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν, διότι ἡ πλειονότης τῶν
γεωγράφων ἐσεβάσθη τὴν μνήμην του καὶ πολλοὶ ἀγγλικοὶ χάρται καὶ
αὐτὸς ὁ τοῦ Hachette, νεώτατος γαλλικὸς ἄτλας, ὁ πέρυσιν ἐκδοθείς ἐν
Παρίσις, διετήρησαν εἰς τὸν πορθμὸν τὸ ὄνομα τοῦ Jean de Fuca.

Αὗται εἰσιν αἱ ὑπάρχουσαι περὶ τοῦ ἀνδρός τούτου εἰδήσεις. Βεβαίως
δὲν ἀποτελεῖται δι' αὐτῶν μεγάλη τις ἱστορικὴ μορφή, ἐκ τῶν ἐπισυ-
ρουσῶν τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐπιγενομένων γενεῶν.
δὲν ἐξικνεῖται εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ Χριστοφόρου Καλόμβου ἢ τοῦ Βάσκου
δὲ Γάμα, ἀδυστάκτως ὁμῶς δύναται νὰ καταλεχθῇ εἰς τὴν ἐντιμὸν χο-
ρείαν τῶν δευτέρουόντων θαλάσσοπόρων, ἐφ' οἷς πολλὰ ἔθνη σεμνύονται,
τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες μὲ τὰς τόσον ὀλίγας γνώσεις καὶ
μὲ τὰ τόσον ἀτελῆ μέσα τῆς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιστήμης, ἐπέχει-
ρουν τολμηρῶς πλοῦς κινδυνώδεις καὶ εἰς παντοίας ὑπεβάλλοντο στέρησεις
καὶ κακουχίας ὅπως εὐεργετήσωσι τοὺς συγχρόνους τῶν διὰ τῆς ἀνακα-
λύψεως ἀγνώστων χωρῶν, γενόμενοι ἄξιοι τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ
τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐὰν ἐπλανήθη, εἶνε συγγνωστός μήπως καὶ αὐτός
ὁ μέγας Γενουήσιος δὲν ἐπλανήθη, νομίσας ὅτι ἀνεκάλυψε τὰς Ἰνδίας, ἐνῷ
ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, — λόγος δι' ὧν ἔκτοτε φέρουσι τὸ ὄνομα Δυ-
τικαὶ Ἰνδίαί αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι τότε νῆσοι τῆς Ἀμερικῆς — καὶ δὲν ἀπέ-
θανεν ἐν τῇ πλάνῃ; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι αὐτός καὶ οὐχὶ ὁ ἐκδους
καὶ δημοσιεύσας τὴν ἀτήγησίν του εὐθύνεται διὰ τὰ ἐν αὐτῇ ἀκυρότητα
καὶ μυθώδη, πάλιν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ διὰ τοῦτο ἀσυγχώρητος, ἀφοῦ
καὶ αὐτός ὁ Μάρκος Πόλος*, ὁ μέγας περιηγητὴς τοῦ II' αἰῶνος, πολλὰ

* Ἐπειδὴ ἀνέφερα τὸ ὄνομα τοῦ ἐνδόξου περιηγητοῦ, σημειῶ ἐνταῦθα ἐν πα-
ρόδῳ καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐθεωρήθη ὑπὸ τινῶν ὡς Ἑλλήν καὶ δὴ Κεφαλλην, κα-
λούμενος Μαρκάπουλος. «Ὁ Ἀδάμ Χριστιανὸς Γάσπαρης (λέγει ἐν ὑποσημειώσαι
σις τὸν βίον τοῦ Φωκά ὁ Μαζαράκης), εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς παρὰ τῶν ἀδελ-
φῶν Καπετάνιαχ μεταφρασθείσης γεωγραφίας του καὶ ὁ κύριος Ἰωάννης Φίλης

δικηγῆθῃ ἀνακριθῇ καὶ μυθώδῃ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ζημιωθῇ ἢ νὰ διαμ-
φισθητῇ ἢ μεγάλη αὐτοῦ ἄξια. Ἀλλ' ὅσον δῆποτε ἔστω καὶ ἂν μειωθῇ
ἢ σημασία τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Φωκᾶ, τοῦτο μένει πάντοτε ἀναμφισβή-
τητον, ὅτι ἀνεκάλυψε πρῶτος ἐν μέρος τῆς γῆς ἄγνωστον, τὸ ὅποιον παρὰ
τὰς ἐγερθείσας μετέπειτα ἀντιρρήσεις, ἐξακολουθεῖ νὰ φέρῃ καὶ σήμε-
ρον τὸ ὄνομά του. Ὁ λόγος αὗτος εἶνε ἄρκετός ὅπως ἡ μνήμη του τι-
μᾶται μὲν παρὰ τῶν ξένων, ἰδιαιτέρως δὲ καταστῇ ἀγαπητὴ παρ' ἡμῖν,
διότι ἐξ αὐτοῦ ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἡμετέρα πατρίς, καίπερ ἐν χρόνοις
δουλείας καὶ καταπτώσεως καὶ ζόφου διατελοῦσα, ἀντεπροσωπεύθη οὐχ
ἥττον ὑφ' ἐνὸς τῶν τέκνων τῆς κατὰ τὴν εὐγενῆ ἐκείνην ἀμιλλαν τῶν
γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων καὶ δὲν ὑστέρησε καὶ κατὰ τὴν ἐπωφελεῖ παύ-
την σταδιοδρομίαν, ὅπως δὲν ὑστέρησεν, ἀλλὰ διεκρίθη μάλιστα εἰς πάντα
κλάδον τῆς ἀνθρωπίνης προόδου.

«Ἡ Ἑλλάς, λέγει εὐγλώττως ὁ Μαζαράκης, ἦτα εἰς τὰς θλιβεράς ἐπο-
χὰς τῆς, ὁμοίᾳ τρόπῳ τινὰ μὲ ἐν δένδρον, τὸ ὅποιον ἀπὸ οὐρανόμηκες,
ἀνθηφόρον καὶ εὐθαλές, κεῖται μεταξύ νέων ἀνθηρῶν δένδρων, χρημνι-
σμένον καὶ κατεσχισμένον ἀπὸ ὀρμητικῶν ἀνεμοσπράβιλους, ὅπως ἀπό-
κτινα ῥίζαν τοῦ ἀναφυτρῶναι βλαστοὺς πολυφύλλους, τῶν ὁπαίων οἱ εὐώ-
δεις καρποὶ μαρτυροῦν τὴν προτέραν ἄξιαν τοῦ τοιαυτοτρόπως, λέγω,
καὶ ἡ ποτὲ περιελγὲς Ἑλλάς καὶ δεινοπαθοῦσα δὲν ἔμεινεν ὀπίσω ἀπὸ
τὰ ἀκμάζοντα ἔθνη καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν γλώσσων, ἀλλ'
ἠμπορεῖ νὰ συγκαταριθμῇ καὶ αὕτῃ μεταξύ τῶν ἐνδόξων ἑτερογενῶν
ὑθαλασσοπόρων τὸν Κεφαλλῆνα Φωκᾶν, ὄντα τέκνον τῆς γνήσιας».

Τὴν ἀγάπην ταύτην καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ καθήκον
ἔχομεν νὰ ἐπιδείξωμεν πρῶτιστον ἡμεῖς οἱ ὁμογενεῖς τοῦ, ἀποδίδοντες
τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὸ ὄνομά του δικαιοσύνην. Οἱ παρ' ἡμῖν ἐκδύται
τῶν γεωγραφικῶν πινάκων ἅς φροντίσωσιν εἰς νέαν ἑκδόσιν ν' ἀντικατα-
στήσωσι τὸ ξενοφανές ὄνομα διὰ τοῦ πραγματικοῦ τοῦ Ἑλληνος ὑθαλασο-
πόρου, οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς γεωγραφικῶν ἅς περιλάβωσιν αὐτὸ εἰς τὰ
βιβλία των, οἱ δὲ παραδίδοντες τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας ἅς διδάσκωσι
ἡμῶν εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν ὑπομνημάτων τῆς ἐλληνικῆς ἀναστασεως ἀνα-
φέρουσιν ὡς Κεφαλλῆνα τὸν περιώνυμον περιηγητὴν Μαρκοπούλου ἢ Μάρκον
»Πόλον, διὰ τὸν ὅποιον καυχᾶται δικαίως ἡ Βενετία. Ἐπειδὴ ἡμῶς μεθ' ἡμᾶς τὰς
ἡμέχρι τοῦδε πολλὰς ἐρεῦνας μου, δὲν ἐδυνάθην ν' ἀπαντήσω ἄλλας περὶ ταύτου
ἀποδείξεις, δι' ὧν νὰ συμμερισθῶμεν τοῦλάχιστον μὲ τοὺς Βενετοὺς τὴν δόξαν
τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, θέτω ὡς πρῶτον τὸν Φωκᾶν, ὑποσχόμενος ὅτι θέλω
ἐξακολουθήσει ἐπιμόνως τὴν ἐρευναν καὶ περὶ τοῦ Μαρκοπούλου. Φαίνεται ἡμῶς
ὅτι αἱ ἐρευναι τοῦ φιλοπάτριδος συγγραφέως ἀπέβησαν ἄγοναι καὶ τὸ σκότος τῶν
αἰώνων καλύπτει τὴν ἀλήθειαν τῆς καταγωγῆς τοῦ μεγάλου ἐξερευνητοῦ.

τοὺς Ἕλληνας μαθητὰς ὅτι μεταξὺ τῶν θαλασσοπόρων τοῦ ΙΣ' αἰῶνος ὑπῆρξε καὶ εἰς ὁμοεθνῆς των, ὅστις ἐτίμησε τὴν πατρίδα τοῦ συντελέσας εἰς τὴν διάδοσιν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὅτι ὁ πορθμὸς ἐκεῖνος, ὁ φέρων τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἶνε μίᾳ ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις τῆς κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας διακριθείσης καὶ μεγαλουργησάσης ἑλληνικῆς εὐφυΐας.

Χαραλάμπης Ἀννενος.

ΠΑΡΑ ΤΟ ΧΕΙΛΟΣ ΤΗΣ ΑΒΥΣΣΟΥ

ΔΙΑΛΟΓΗ

Διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις
Δημοτικοῦ Θεάτρου τῇ 1 Ἀπριλίου 1891.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΛΟΥΚΗΣ

Ε. Παρτόπουλος

ΝΑΟΥΜ

Π. Λαζαρίδης

Ἡ σκηνὴ σύγχρονος ἐν Ἀθήναις.

ΣΚΗΝΗ Α'

Λίθουσα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Παλούκη παράθυρον ἔχουσα κατὰ τὸ βάθος καὶ
θύρας ἐκατέρωθεν τῆς σκηνῆς.

ΠΑΛΟΥΚΗΣ καὶ εἶτα ΝΑΟΥΜ

Π. (Εἰσερχόμενος ἑταῖμος, ὅπως μεταβῇ εἰς τὸν οἶκον τῆς γύμνης, ἀλλὰ φέρων
τὸν κοιτώνιτην καὶ χρυσοποίκιλτον σκαῦρον. Βαίνει πρὸς τὸ παράθυρον παρατη-
ρῶν τὸ ὥρολόγιόν του καὶ εἶτα κατέρχεται βραδέως). Ἐπτὰ παρὰ δέκα!... Καὶ
εἰς τὰς ὀκτῶ θὰ γείνη ὁ γάμος μου!... Ναούμ.

Ν. (Εἰσερχόμενος περίλυπος) Ἀφέντη.

Π. Ποῦ εἶναι τὸ φράκον μου;

Ν. Ἐδῶ εἰν' ἀφέντη.

Π. Τὸ καπέλλον μου; τὰ γάντια μου;